

Abstrakty Prelegentów Konferencji

Poniedziałek, 23 października

Moderator: prof. dr hab. Zbigniew Długosz

mgr Agnieszka Szlubowska, dyrektor Urzędu Statystycznego w Krakowie, *Cele, zakres oraz wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 w województwie małopolskim*

Każda społeczność podlega nieustannym zmianom wywołanym czynnikami: kulturowymi, społecznymi i ekonomicznymi. Z tego powodu ważna jest regularna obserwacja i analiza powiązań przyczynowo - skutkowych zachodzących procesów ewolucyjnych. Ich monitorowanie, pozwala na dostarczanie bieżącej informacji i umożliwienie przewidywania kierunków zachodzących zmian, co jest niezwykle istotne przy podejmowaniu decyzji, zarówno przez poszczególne jednostki społeczności, jak i decydentów sfery publicznej, czy przedsiębiorców. Zatem bezdyskusyjna jest potrzeba poznania stanu i dynamiki struktury ludności oraz postaw warunkujących jej rozwój.

Doskonałym momentem do przedstawienia takiej analizy jest publikacja wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań. Spis ludności to podstawowe badanie i źródło danych z zakresu statystyki ludności, które ma na celu zebranie informacji o jej stanie i strukturze według ustalonych cech demograficznych i społeczno – zawodowych w oznaczonym momencie, na oznaczonym terytorium.

Celem wystąpienia jest przybliżenie najważniejszych informacji statystycznych charakteryzujących obecną sytuację demograficzną w województwie małopolskim na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021

prof. dr hab. Andrzej Zborowski, dr Łukasz Fiedeń (Uniwersytet Jagielloński), *Refleksje na temat prognozy ludności na lata 2023 -2060 w kontekście rozwoju miast w Polsce*

Kanwą do snucia refleksji na temat przyszłości demograficznej Polski, w tym szczególnie rozwoju miast jest wydana przez GUS „Prognoza ludności na lata 2023 – 2060”. Autorzy na podstawie wyników wariantu średniego prognozy zarysowują tendencje rozwoju miast w perspektywie do 2060 roku. Ponieważ w prognozie przyjęto jako podstawową jednostkę przestrzenną badania powiat, zaistniała możliwość oceny rozwoju demograficznego w długim interwale czasowym nie tylko miast dużych, ale też średniej wielkości, zaliczanych do klasy miast subregionalnych.

Autorzy podzielili swoje wystąpienie na kilka części. We wprowadzeniu odnoszą się do innych prognoz dla Polski, w tym Eurostatu. Kolejne blok zagadnień dotyczy przemian dynamiki demograficznej w układach regionalnych miast, w kontekście pełnionych funkcji i układów wielkościowych. Analizą objęto też wybrane obszary funkcjonalne, wskazując na rolę procesów suburbanizacji i peryurbanizacji w kształtowaniu przyszłego oblicza demograficznego polskich miast. W referacie autorzy starają się ocenić rolę migracji,

w tym migracji zewnętrznych i ich wpływ na przyszłość demograficzną miast. Kolejna grupa zagadnień ogniskuje się wokół problematyki depopulacji i kurczenia się miast. Spojrzenie na prognozę ludności zamykają odniesienia jej do prawdopodobnych przemian systemu osadniczego Polski w perspektywie roku 2060.

prof. dr hab. Przemysław Śleszyński (Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN), *Procesy demograficzne w Polsce jako kluczowe wyzwanie polityki rozwoju*

Celem referatu jest systematyzacja i synteza najważniejszych zjawisk i procesów demograficznych w Polsce, mających wpływ na kształtowanie różnego rodzaju struktur przestrzennych i regionalnych, a następnie próba sformułowania na tej podstawie długofalowych przesłanek dla racjonalnej polityki rozwoju lokalnego i regionalnego.

Od co najmniej dwóch dekad Polska jest w fazie bezwzględnego regresu demograficznego. Aktualnie jest to już nie tylko tradycyjna depopulacja regionów peryferyjnych (zjawisko obserwowane w całym okresie po II wojnie światowej), ale około 80% miast i gmin z rosnącą tendencją. Z drugiej strony powiększają się niektóre obszary metropolitalne, ulegając dodatkowo wewnętrznej dekoncentracji. Szczegółowa ilościowa i jakościowa ocena tego nie jest łatwa z uwagi na problemy identyfikacyjne ludności zamieszkałej na danym terytorium, pomimo przeprowadzenia spisu powszechnego 2021. Brak rzetelnego monitorowania niesie dodatkowe wyzwania dla polityki regionalnej i lokalnej, związane z efektywnością systemów terytorialnych, rozpraszaniem zabudowy i szacowaniem popytu na usługi publiczne dla różnych kategorii ludności, podnoszeniem standardów jakości życia.

W przyszłości kluczowym wyzwaniem rozwoju, w tym kształtowania się systemu osadniczego i powiązań funkcjonalnych będzie rosnąca nierównowaga na rynku pracy (w tym przestrzenna), a zwłaszcza luka podażowa (brak „rąk do pracy”), szacowana w perspektywie 2050 r. na 3-8 mln osób w wieku produkcyjnym. Powodować to będzie napięcia wewnętrzne (utrzymanie się polaryzacji społeczno-ekonomicznej, „wypadanie” miast z dotychczasowej rangi funkcjonalno-osadniczej, całkowite wyludnianie się wielu wsi, problem kosztów utrzymania zbędnej albo zagospodarowania porzucanej infrastruktury i in.), jak i stawanie się Polski w coraz większym stopniu krajem imigracyjnym, ze wszystkimi tego konsekwencjami dla struktury społeczno-etnicznej. Wobec prawdopodobnie nieuchronnych zmian, kluczowym wyzwaniem polityki regionalnej (w skali kraju i województw) i lokalnej (w skali mniejszych jednostek terytorialnych, w tym zwłaszcza gmin) powinno być łagodzenie negatywnych zjawisk i procesów poprzez bardziej śmiałe decyzje w zakresie organizacji przestrzennej państwa, pracy i usług.